

ויצא יעקב

שמעון בר מגס

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צה עמוד א

תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ:

אליעזר עבד אברהם, ויעקב אבינו, ואבישי בן צרויה.

א

אַרְקָא קְצָרָה וְקַפְצָה
בְּעַת תָּם יֵצֵא
גְּאוּלָּה בְּגוּלָה מֵצֵא
דָּאָה וְדִילָג בְּמִרוּצָה

5 הֵן תְּמִימֵי דֶרֶךְ תִּיצֹר

וכוונת חזקם לא תעצור
וזעקיך תשמור ותינצור
תמדתם למלאות תיפצור

טוטו אָב מִסְפָּר רוֹבֵעַ
10 יִהְיוּ הַשְּׁלִיף לְמַתְעִיב שְׁבַע
בְּאֵל נְחֻמִּיל וְחִינָן וְשִׁינוּעַ
לְצֹאתוֹ רִיקָם מִבְּאֵר שְׁבַע

ככ(תוב) ויצא (יעקב מבאר שבע וילך חרנה) (בר כח:י)
ונ(אמר) בלכתך לא יצר צע(דך ואם תרוץ לא תכשל) (מש'
ד:יב)

15 ונ(אמר) לכה דודי נצא (השדה נלינה בכפרים) (שה"ש ז:יב)
ונ(אמר) אז תלך לבטח (דרכך ורגלך לא תגוף) (מש' ג:כג)

תיגוף רחיקיך
תשים חלוקיך
תחון דביקיך
20 תמגן דופקיך

ב(רוך מגן)

1 ארְקָא קַצְרָה וּקְפָצָה: הארץ קפצה ונתקצרה (השעה); והשווה תנחומא, בובר, ויצא, ח: 'ויצא יעקב, זה אחד מארבעה שקפצה להם הארץ [נוסח כ"י אוקספורד] . . . ויעקב אבינו אף הוא הקפיץ הקב"ה את הארץ לפניו, שנאמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה'. וראה גם בר"ר סח:ח, עמ' 776. וראה להלן, פיוט ד, טור 7. / 2 תם: יעקב אבינו. / 3 בגולה: בחרן. / 5 תמימי דרך תיצור: והוא יעקב, שהיה איש חם. וללשון השווה: 'צדקה תצר תם דרך' (מש' יג:ו). / 6 וכות חילם לא תעצור: לא ייכשל כוחם ולא יצר. והשווה פדר"א, לו: 'בלכתך לא יצר צעדך לא צרו צעדיו של יעקב ולא נכשל כחו וכגבור כח גלל את האבן'; והשווה עוד שו"ט, צא:ז, עמ' 400. / 8 חמדתם למלאות תיפצור: כמו: תיפצור למלאות חמדתם, תתחזק למלא את רצונם. / 9 אב מספר רובע: הוא כינוי ליעקב אבינו, ישראל, על-פי במ' כג:י. טוסו: אולי יש לפרש: טוסו, בטוס יעקב מבית אביו. / 10 למתעיב שבע: על הקדוש-ברוך-הוא; ועל-פי מש' ו:טז. / 11 כאיל נתחיל: חוזק כמו אייל שמצא מרעה (השווה איכה א:ו). / 12 לצאתו ריקם: שלא יצא אלא במקלו בלבד. ש'הוציאר אביו 'ריקם' ועשיו 'ראה אותו ריקם ולא ריחם עליו'. והשווה תנחומא, בובר, ויצא, ג. / 14 ראה לעיל, הפירוש לטור 6. / 17 רתיקין: המתרחקים ממך, החוטאים. / 18 תשים חלוקין: תביא שממה על הפורשים ממך. / 20 דופקין: הדופקים על שעריך.

ב

מַהֲרָה בָּאָה הַשֶּׁמֶשׁ
נִקְצְרוּ עִיתוֹתַי שָׁמֶשׁ
סוֹטִים אֵיכָה הַדְּמִים אָמֶשׁ
עַל רִוְדִפוֹ לְאַהֲבֵי בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ

5 פֶּגֶשׁ הָלַק מְקוֹם מַה נוֹרָא
צְנוּעַ אֲשֶׁר קָבַל עוֹל מוֹרָא
קוֹרְבוֹ לְלוֹן הַסִּיג אַבְרָה
רַבֵּן שָׁם וְהַצְהִיר אוֹרְ[ה]

שֶׁת תַּחֲסִיו מֵאַבְנֵי הַמְּקוֹם
10 שְׁמָרוּ עֵינָיו בְּכָל מְקוֹם
תוֹלְדוֹתָיו חוֹסְנוֹ מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם
תָּם בִּיעַת פֶּגַע בַּמְּקוֹם

רש"י: כי בא השמש – היה לו לכתוב: ויבא השמש וילן.
כי בא השמש – משמע ששקעה עליו חמה פתאום שלא בעונתה,
כדי שילין שם.

1 מהרה באה השמש: השמש שקעה לפני זמנה; על-פי האגדה הדורשת את הפסוק בשמ"א ב:ט, 'ורשעים בחשך ידמו', על עשיו. השווה תנחומא, בוכר, ויצא ג, ואגדת בראשית, מו, עמ' 92: 'שיצא לרדוף אחר יעקב בעשר שעות, והכניס הב"ה את השמש, ועשה את היום עשר שעות... והיה עשו עומד בחשך דומם, ואינו יודע להיכן לילך'. / 2 נקצרו: כמו: נחקצר; והשווה להלן, פיוט ד, טור 8. עיתותי שמש: משך היום, על-פי הדרשה: 'ועשה את היום עשר שעות' (לעיל), היינו, עד השעה העשירית בלבד. / 3 סוּטם: את עשיו, על-פי 'וישטם עשו את יעקב' (בר' כו: מא). איבה: תואר לסוּטם. והוא כמו: מאיבה, מרוב איבה; או: באיבה. הימים אמש: השתיק בחשיכה; והשווה לעיל, הפירוש לטור 1: 'והיה עשו עומד בחשך דומם'. / 4 על רודפו לאהוב: על שרדף את יעקב. כצאת השמש: כאילו תואר לאהוב, על-פי 'ואהביו כצאת השמש' (שופ' ה: לא). אבל במקורו משמש הביטוי נשוא שמני, לא תואר, על-פי התקבולת 'כן יאבדו כל אויבך ה' ואהביו כצאת השמש בגברתו' (שם, שם). / 5 פגש: פגע, הגיע. מקום מה נורא: על-פי בר' כח: יח. / 6 מורא: הקדוש-ברוך-הוא, ועל-פי תה' עו: יב. / 7 הסיג אברה: אולי: אַבְרָה, ובמשמעות קבלת הנבואה, על-פי 'באברתו יסך לך' (תה' צא: ד), שהתרגום מפרש: 'בטלל שכנתיה יטלל עלך', והיינו, בצל השכינה יצל ויסוכך עליך. / 8 רבץ: על-פי הכתוב: 'וישכב במקום'. והצהיר אורה: ורח שמשו. / 10 עיניו בכל מקום: הוא הקדוש-ברוך-הוא, שעניו משוטטות בכל הארץ; השווה זכ' ד: י. / 11 תולדותיו: בניו. חוסנו מאותו המקום: חוקו בזכות המקום ההוא, ששם היה שער השמים.

תוֹשִׁיבְנוּ לְקֶדֶד

כִּי אָתָּה לְבָדָד

וְעוֹד לֹא נִתְנוּדָד

20 בָּטַל תִּיחִי נִתְעוּדָד

ב(רוך מחיה)

ג

שׁוֹמֵר רִגְלֵי חֲסִידֶיךָ

מְגַלָּה לְמוֹ סוּדֶיךָ

עֲלֵיהֶם מַעֲצִים סַעֲדֶיךָ

וּמַלְנוֹם בָּרוּב חֲסִידֶיךָ

5 נָדָר תָּם בְּגִלּוֹתָיו

הַוּנְהִרָה גִּיהָתָיו

בְּגִלּוֹתָיו הִיטָה גִּילָתָיו

הַבְּרַחְתָּו הִיטָה גְּאוּלָּתָיו

נִוְגָה לְפָנָיו יָרַח

1 שומר רגלי חסידריך: השווה תנחומא, בוכר, ויצא, ג: 'רגלי חסידיו ישמור' [שמ"א ב:ט]. זה יעקב שיצא לילך לחרון; / 2 מגלה למו סודריך: ראה תנחומא, בוכר, ויצא, ז. / 3 מעצים: מגדיל. / 5 נדר תם: על-פי בר' כח: כ. / 6 הונהרה גיהתו: כמו: נהר ורח נוגה. / 7 בגלותו היתה גילתו: והשווה לעיל, פיוט א, טור 3: 'גאולה בגולה מצא';

10 יְשׁוּעַת הַזָּרִיז אֶרֶח
חִילָתוֹ וְכַעֲיִיט פָּרַח
יַעֲקֹב אֲשֶׁר מִן הַפֶּאֹר פָּרַח

ככ(תוב) ויברח יעקב (שדה ארם ויעבד ישראל באשה ובאשה
שמר) (הר יב:ג)
ונ(אמר) רגלי חסידיו (ישמר ורשעים בחשך ידמו כי לא בכח
יגבר איש) (שמ"א ב:ט)
15 ונ(אמר) הלוך ילך ובכה (נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא
אלמתיו) (תה קכו:ו)

וא(תה) ק(דוש) אל נא

ויש להעדיף, כנראה, את הנוסח: פי גלותו היתה גילתו. / 10 ארץ: אכל וגהנה מברכת
אבותיו; והשווה לעיל, ה:ו, טור 22. / 11 חילתו: חזקתו; והשווה לעיל, פיוט א, טור
11: 'כאיל נתחיל'. וכעייט פרח: מורחה, ועל-פי יש' מו:יא. / 12 הפאור: כמו:
הכעור, והיינו, החטא. / 14 רגלי חסידיו וגו': השווה לעיל, טור 1.

Text	Rashi	Rashbam
a certain place (<i>ba-makom</i>)	an aforementioned place, i.e., Mt. Moriah	someplace (nonspecific)
the sun had set suddenly (<i>ki va ha-shemesh</i>)	unseasonably early	(unremarkable)
rocks (<i>mei-avnei ha-makom</i>)	many (which later were merged into one)	a single stone
ascending, descending (<i>olim ve-yoredim</i>)	(an absolute sequence, based on an Aggadah)	a figure of speech; the sequence is arbitrary

Below is an original *piyut*-style composition for the American holiday of **Thanksgiving**, written in the language, structure, and elevated tone of classical and early-medieval Hebrew liturgical poetry. It follows familiar *piyut* conventions—parallelism, acrostic lines, biblical allusion, and a posture of praise—while framing themes of gratitude, harvest, and communal blessing.

פיוט ליום הודיה

אֲשִׁירָה נָא לֹא-ל עֲלִיוֹן, נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל-בָּשָׂר,
בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה, מְשַׁקֶּה גִשְׁמִים בְּעֵתָם.
גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, הַמְרַבֶּה לְהוֹשִׁיעַ,
דּוֹרֵשׁ לֵב נִדְכָּא וּמַקְבֵּל תּוֹדָה בְּרָצוֹן.

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב — בְּכָל אֶרֶץ קוֹל הוֹדִיָּה,
וּפְתַח הָאֱלֹהִים אֶת אוֹצְרוֹתָיו, וַיִּשְׁבַּע הָעָם דָּשֵׁן וְרוֹי.
זָכַר יִזְכֹּר אֶת תְּבוּאוֹת הַשָּׂדוֹת, וְאֵת יִגִּיעַ כְּפִינוּ יִבְרָךְ.
חֲסֵד וְרַחֲמִים יִסְבְּבוּנוּ, בְּיוֹם הַתּוֹדָה הַזֶּה.

טוֹבָךְ רַב, אֲדוֹן כָּל, מַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם נָדָה לָךְ;
יִשְׁעוּ מִסִּגְבִּים תַּחַת כְּנָפֶיךָ נִבְקֵשׁ.
כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא — וְשֵׁם יִהְיֶה אֶקְרָא.
לָךְ יַחְגּוּ כָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה, בְּשִׂמְחָה וְשָׁלוֹם.

מִמַּעַנֵי שָׁמַיִם תִּשְׁלַח בְּרָכָה, וְעַל שְׁלַחַנְנוּ קִמַּח וְשִׁמּוֹן.
נִדְבָה נָדָב לִבְנוֹ לַהֲדוּת, לַעֲשׂוֹת חֲסֵד וּמִשְׁפָּט.
סִבִּיבוֹת יֶאֱסָפוּ גְדוּלִים וְקִטְנִים, לְבָרְךָ עַל הַמְּנוּחוֹת וְהַשְׁפָּע.
עוֹלָם בְּחֲסֵד יִבְנֶה, וְאֶנְחֵנוּ נִגְבִּיהַ קוֹל תּוֹדָה.

פִּתַּח לָנוּ שַׁעְרֵי הוֹדִיָּה, לְהַבִּיא קִרְבָּן שְׁפָתֵינוּ.
צִדְקָתְךָ נִרְנֶה — וְאֵת יְשׁוּעָתְךָ נִהְלֵל.
קוֹל שְׂמִיחָה וְהוֹדִיָּה יִשְׁמַע בְּאֶהְלִינוּ;
רוּחַ נְדִיבָה תַּחֲדָשׁ בְּקִרְבָּנוּ.

שִׁירוּ לוֹ הַלְלוּ וְהוֹדוּ, עַל אֲרוּכָה וְעַל מִים, עַל אֲוִיר וְעוֹרֵב-יּוֹמָם,
תִּתְעַרֵּר תּוֹדָה בְּלִבָּב אָנוּשׁ — כִּי כָּל מָה שֶׁנִּשְׁמָה תִּהְלֵל יְ-ה.

יְהִי רָצוֹן, אֲדוֹן הַכֹּל, שֶׁתִּמְלֵא בְּתִינוּ שְׂבָעָה וְשָׁלוֹם,
וְתִנְחִילָנוּ לֵב מְלֵא הוֹדִיָּה, לַעֲשׂוֹת טוֹב וּלְהָרִים זְרוּעַ לְנִצְרָךְ.
וְנֹאמַר כָּלֵנוּ יַחְדוֹ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.